

tourist attractiveness and socio-economic development of the region (job creation, village revival, rural infrastructure development). The focus is on little-explored cultural heritage sites not included in tourist routes. The concept of tourist «magnets» of Volyn from the point of view of inclusion of other objects of tourist interest in them is considered. The concept of tourist «magnets» of Volyn from the point of view of inclusion of other objects of tourist interest in them is considered. It is emphasized that it is necessary to study the cultural heritage of the settlements of Volyn with the involvement of a wide range of local researchers. It is noted that there is a possibility of forming new tourist routes.

Key words: cultural heritage, cultural heritage sites, monuments, cultural tourism, green tourism, ecological tourism, Volyn.

UDC 008/719(477.82):796.5:502+908(477.82)

CULTURAL HERITAGE OF VOLYN IN THE STRUCTURE OF CULTURAL AND GREEN / ECOLOGICAL TOURISM AND CREATION OF AN ATTRACTIVE IMAGE OF THE REGION

Dmytrenko Alla – Candidate of Historical Sciences (Ph. D.),
Associate Professor at the Department of Lesis Ukrainka Volyn National University

The aim of this work is to discover the place of various cultural heritage sites in the system of cultural and green / ecological tourism and their role in increasing the tourist attractiveness and socio-economic development of the region, especially rural settlements; identification of new locations for the development of tourist routes within the Volyn region.

Research methodology. Based on the Law of Ukraine «On Protection of Cultural Heritage», the main objects of cultural heritage are identified; Theoretical and methodological basis was the study of historians, geographers, economists on the use of cultural heritage in various types of tourism.

Results. It has been clarified which cultural heritage sites are included in the six tourist routes presented in 2020. The thematic content of the routes is briefly analyzed and it is determined which locations can complement them.

The study of new cultural heritage sites with the involvement of scientists, local historians, teachers, pupils and students will help increase tourist locations. It is important to build the infrastructure of tourist destinations, the formation of their attractive image. It is noted that the development of green and cultural tourism will contribute to the development of the region.

Novelty. The concept of tourist «magnets» of Volyn is analyzed and the subject for new tourist routes which it is expedient to create in Volyn for the purpose of attraction of tourists with various motivation of travels is offered.

Practical meaning. Materials and conclusions of the study can be used to develop new tourist routes and educational activities.

Key words: cultural heritage, cultural heritage sites, monuments, cultural tourism, green tourism, ecological tourism, Volyn.

Надійшла до редакції 1.03.2021 р.

УДК 316.776:027.52(477:62-2Ма)

ПУБЛІЧНА БІБЛІОТЕКА У ДИСКУРСІ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ (з досвіду роботи ЦБС м. Маріуполя)

Сабадаш Юлія Сергіївна – доктор культурології, професор,
завідувач кафедри культурології та інформаційної діяльності,
Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
<http://orcid.org/0000-0001-5068-7486>
juliasabadash2005@gmail.com

Нікольченко Юзеф Мойсейович – доцент, доцент
кафедри культурології та інформаційної діяльності,
Маріупольський державний університет, м. Маріуполь
<http://orcid.org/0000-0002-8149-6743>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpm.vi37.453>
nicolchenko46@ukr.net

На прикладі Централізованої бібліотечної системи м. Маріуполя аналізується проблема ефективного функціонування публічних бібліотек у сучасному глобалізованому інформаційному середовищі з використанням українського та міжнародного досвіду бібліотечно-інформаційного обслуговування. Встановлено, що основним інструментом досягнення позитивних результатів є надання бібліотеками рівного доступу всім верствам населення регіону до інформації, знань, історичної та культурної спадщини, формування сучасної системи бібліотечно-інформаційних ресурсів, сприяння розвитку інформаційної культури користувачів.

Ключові слова: публічна бібліотека, інформаційна культура, інформаційні технології, Інтернет, Централізована бібліотечна система м. Маріуполя, бібліотечно-інформаційне обслуговування споживачів.

Актуальність дослідження. Інтерес до бібліотеки не лише бібліотекознавців, а й культурологів, обумовлений тим, що вона як універсальне явище культури з дитинства супроводжує людину. Змінюються умови життя, з'являються нові технології в книжковому виробництві, нові форми і способи поширення знань, проте беззмінною залишається сутність бібліотеки. У минулому – школа, інститут, бібліотека і музей – виступали соціально й ідеологічно організованими засобами отримання необхідної інформації і були установами, що виконували відповідні функції. Роль бібліотеки визначалася тим, що вона не лише змінювала свідомість людини, а й формувала її. Фонд бібліотеки за допомогою каталогів, шифрів і розташування книг, створював свій порядок подання знання. Держава через систему організації бібліотек регулювала доступ масового читача до культури. Проте, сучасна бібліотека є лише одним із численних способів зберігання інформації і трансляції її споживачеві. На початку XXI ст. у бібліотечному середовищі відбулися значні зміни, пов'язані з трансформацією понять «текст», «книга», новим розумінням сутності бібліотек, музеїв і архівів. Культурна спільнота стає більш диференційованою і спеціалізованою. Впровадження інформаційних технологій, поява комп'ютерів і мобільного зв'язку привело до того, що люди мають можливість забезпечувати свої інформаційні потреби не виходячи з дому. Книга виходить за стіни бібліотеки як фізичного простору, а сама бібліотека стає елементом культурницьких та інформаційно-комунікативних систем [9]. Тож еволюція бібліотеки пов'язана з етапами розвитку світової та локальних цивілізацій. У той же час вона має свої закономірності. Актуальним постає поняття «життя бібліотеки», що включає у себе *повсякденне життя*, пов'язане з кількісними описами і підрахунками книжкових видань, і *внутрішнім*, що включає взаємовідносини всередині бібліотечної спільноти або конкретної бібліотеки – відносини з владою, іншими бібліотеками та установами.

Увага дослідника може бути прикута не лише до складу книжкових зібрань, цінних видань, довідкового апарату бібліотеки та обслуговування, але й просторових зв'язків бібліотеки з установами і закладами культури та інформаційними центрами. Розуміння сутності і функцій сучасної бібліотеки дозволить перерозподілити кордон інформаційного і комунікативного простору, ввести бібліотеку в систему культурно-інформаційних центрів суспільства, виявити загальні закономірності її розвитку.

Для культурології ця тема актуальна тим, що не обмежується технологічними аспектами розгляду бібліотеки як книгосховища і інформаційного центру. Увага культурології прикута до повсякденного життя людини, тих культурних форм й інститутів, в яких проходить становлення і розвиток особистості. Її універсальність і багатогранність дозволяє виявити перспективні напрями бібліотеки як феномена культури, однієї зі складових історичного Буття. Цікавими є її дослідження як знака в сучасній знаковій системі культури і співвідношенні риторичного дискурсу з бібліотечним.

Зміна культурного статусу публічної бібліотеки обумовлює створення нових форм комунікації в системі «Читач-Бібліотека», що релізуються в осмисленні прогресивних підходів до формування фондів та обслуговування її відвідувачів [4, 119].

Постановка проблеми. Глобалізація усіх сфер суспільного діяльності та техногенна революція в сфері комунікацій дозволила публічній бібліотеці трансформуватися і орієнтуватися не стільки на збір інформації, що міститься в документах, скільки на активізацію мислення людей, які освоюють ці комунікації. У спеціальній періодиці можна почути думку, що модернізація публічних бібліотек не може пов'язуватися лише з техногенним шляхом їх розвитку. Можливість подолання кризової ситуації спирається на розвиток комунікативної функції бібліотек, подальшої їх трансформації в інститути соціалізації особистості; перетворенні бібліотек в інтелектуальний простір міжособистісної і міжкультурної комунікації. Її існування обумовлено тим, наскільки ефективно вона виконує свої соціальні функції. На думку Н. Захарової, діяльність бібліотечних установ повинна бути підпорядкована оптимальному культурно-інформаційному забезпеченню життєдіяльності суспільства і кожного читача зокрема [1].

Мета статті – осмислення культурно-інформаційної функції публічної бібліотеки.

Бібліотеки намагаються задовольнити запити користувачів за допомогою сучасних комп'ютерних технологій, які дозволяють збільшити кількість відвідувань, полегшити працю бібліотекаря; комп'ютеризація бібліотек відкриває нові можливості для задоволення читачьких запитів, зменшує витрати часу на пошук необхідної інформації, робить доступ практично до будь-якої інформації відкритим. Не є винятком і публічні бібліотеки країни, об'єднані після 1976 р. у територіальні (міські та районні) централізовані бібліотечні системи, що формують єдиний книжковий фонд, дозволяють не лише уніфікувати систему його обліку, але і забезпечити якісне обслуговування читачів [5, 37–38].

Джерела та історіографія питання. Джерельна база статті включає документи щодо розвитку бібліотечної справи в країні: Закони України «Про бібліотеки і бібліотечну справу» і «Про культуру», Програму «Маріуполь: стратегія розвитку–2021», «Цільову програму розвитку культури Маріуполя на 2018–2020 рр.», Департаменту культури і суспільного розвитку Маріупольської міськради, Маріупольської ЦБС.

У вітчизняній історіографії питання інформаційно-культурного забезпечення бібліотечної справи вивчалися у спеціальних дослідженнях Ю. Артемова, Е. Голодриги, Т. Гранчак, Н. Захарової, Т. Іваницької, Е. Коцюби, О. Красікової, В. Кудлая, Л. Мухи і Л. Затоки, О. Пашкової, П. Рогового і М. Мацибори, Ю. Сабадаш, О. Федоренка, Л. Чуприни та ін.

Виклад основного матеріалу. Сучасний підхід до сприйняття публічної бібліотеки дає можливість створити установу нового віртуального типу, де читач має можливість оперативно отримати інформацію з всесвітньої мережі книгозбірень. Інтернет впливає на довідково-бібліографічне обслуговування користувачів бібліотек, викликаючи необхідність реорганізації довідково-бібліографічних служб, змін у традиційних функціях обслуговування [3, 4]. Прикладом професійного використання Інтернет в бібліотечному обслуговуванні населення є діяльність КЗ «Міська ЦБС» м Маріуполя.

Створена 1976 р., вона об'єднує 16 бібліотек на чолі з ЦМПБ ім. В. Короленка (перша публічна міська бібліотека у Маріуполі відкрита у 1904 р). Станом на 01.01.2021 р фонд МЦБС становив 534433 прим., зокрема: книг – 507320, періодики – 26366, аудіовізуальних ресурсів – 334, електронних ресурсів – 413; кількість читачів досягло 77 тис., а книговидача – 1,6 млн. прим. За масштабами діяльності система є культурно-просвітницькою установою і методичним центром для державних бібліотек міста. Паралельно з обслуговуванням книгою, пріоритетним напрямом її діяльності є збір інформації про місто та українське Приазов'я, що здійснюється відділом електронної інформації й автоматизації бібліотечних процесів і літературним музеєм, створеним на базі бібліотеки ім. В. Короленка, що забезпечує доступ читачів до: нормативних і законодавчих документів країни за допомогою інформаційно-пошукової системи «Нормативні акти України»; документів органів місцевого самоврядування у центрі «Бібліотека і влада».

На базі бібліотеки щорічно проходить фестиваль «Книга і преса Маріуполя» за участю місцевих літераторів та презентацією їх творів. МЦБС пропонує: електронну доставку документів; віртуальні довідкові послуги з усіх напрямів бібліотечного обслуговування населення, а також з історії, економіки, освіти, культури Маріуполя; інформаційно-правову підтримку юридичними документами і безкоштовними юридичними консультаціями; на сайті МЦБС представлені: електронний каталог, електронна бібліотека повнотекстових видань місцевих авторів, а також зібрання матеріалів з історії та сучасності Маріуполя, його пам'ятні місця, імена видатних земляків у галузі літератури та краєзнавства; у системі діє «Мобільна галерея» – проект, що дає можливість талановитим жителям представити результати художньої творчості або ознайомитися з творчістю колег.

Пріоритетним напрямом модернізації бібліотечної справи у Маріуполі визначений дискурс інформаційної культури, що включає: впровадження і розвиток нових інформаційних технологій, формування і використання електронних ресурсів, впровадження мультимедійних технологій, розвиток мережевої взаємодії бібліотек, забезпечення вільного доступу населення до інформації. Одним із завдань МЦБС у сфері інформаційних технологій є впровадження програмного забезпечення Абіс Ірбіс. У 2019 р. у систему бібліотечного обслуговування МЦБС задіяно додаткове програмне забезпечення Web-Ірбіс, що дозволило об'єднати всі інформаційні ресурси ЦБС і надати до них доступ віддаленим користувачам, розташувати електронні каталоги на власній платформі і запровадити можливості розширеного, професійного і розподіленого пошуку книг читачами.

Каталоги МЦБС розташовані на АРМ Інтернет-центру, посилання на які розміщені на сайті системи, окремих сайтах бібліотек-філій. Ця модернізація збільшила відвідуваність бібліотечної сторінки віртуальними користувачами; з'явилася можливість вибору одного або декількох варіантів пошуку, що скорочує час для отримання результату.

Із переходом публічних бібліотек Маріуполя на сучасні системи автоматизації з'явилася можливість об'єднання їх з метою створення корпоративного електронного Каталогу видань (ККПВ), що відповідає запитам сучасного споживача. У цих умовах змінився підхід до формування корпоративного каталогу періодичних видань, що складається з опису журналів і газет, що надійшли до бібліотеки із зазначенням кількості примірників, місця зберігання в книгозбірнях системи. Із 2007 р у ЦБС впроваджена автоматизована бібліотечна інтегрована система «РБІС», що дозволило перевести всі електронні бази даних в єдиний формат і надати доступ до каталогу бібліотеки всім користувачам Інтернету, створити зведений електронний каталог періодичних видань бібліотек Маріуполя. До складу електронного каталогу цих видань ЦБС увійшли бібліотеки МДУ, Приазовського ДТУ та Азовського морського інституту НУ «Одеська морська академія» – загалом 28 бібліотек. Центром корпоративної електронної каталогізації стала ЦМПБ ім. В. Короленка.

У системі функціонує 12 баз даних, зокрема: 2 електронних каталоги, корпоративний каталог періодичних видань, які передплачують бібліотеки МЦБС, База даних (БД) «Край», БД «Бібліотека і влада», БД «Рішення сесій міськради», БД «Нормативні акти України (НАУ)» та ін.

Користувачі цього каталогу мають можливість здійснювати пошук за допомогою ключових слів, назвою періодичного видання і іншим інформаційним і пошуковим ознаками, перебуваючи у віртуальному режимі: отримувати в електронній формі і роздруковувати результати пошуку або зберегати їх на своєму носії. Для користувачів Інтернет-простору з'явилася можливість переходу за посиланням на зовнішній об'єкт на етапі створення бібліографічного запису.

Комп'ютеризовані бібліотечні процеси мають переваги перед традиційними: після обробки документа з'явилася можливість багатоаспектно його використовувати; збільшилася швидкість та зручність пошуку і передачі інформації; з'явився критерій економічності в інформаційному запиті користувачів послуги: інформація надходить до адресата за мінімальною час, незалежно від місця його знаходження. Для більшості користувачів електронна форма є єдиною можливістю отримати необхідний документ; підвищується дискурс інформаційної культури. Для зручності користувачів створено сайт МЦБС, де розміщені відомості про бібліотечну систему, що дає можливість скористатися електронним каталогом, дізнатися про наявність періодичних видань у бібліотеках міста, отримати електронні копії документів, а також відповіді на питання, що цікавлять читачів. Щорічно розділи сайту редагуються і доповнюються; більшість документів розташовані для перегляду на сайті без їх завантаження до ПК, що дає можливість відстежити кількість звернень до тієї чи іншої групи документів.

Моніторинг сайту, проведений в січні 2021 р., надав можливість ознайомитися з географією віртуальних користувачів сайту МЦБС і обсягами інформації, отриманої ними, зокрема [10]: Україна – 1,74 ГБ; Росія – 204 МБ; Нідерланди – 77,18 МБ; США – 76,47 МБ; Німеччина – 28,79 МБ; Франція – 18,32; Естонія – 10,10 МБ; МБ; Білорусь – 11,17 МБ; Швейцарія – 5,67 МБ; Канада – 5,62 МБ; Румунія – 4,88 МБ; Великобританія – 4,84 МБ; Ізраїль – 3,90 МБ; Чехія – 3,08 МБ; Європейський Союз – 2,90 МБ; Казахстан – 2,72 МБ; Туреччина – 1003,43 КБ; Польща – 740,22 КБ; Південна Корея – 403, 67 КБ; Китай – 302,50 КБ; Бразилія – 121,98 КБ; інші – 18 МБ.

Завдяки інформатизації ЦБС має можливість популяризувати фонди і перелік послуг для задоволення запитів відвідувачів, зокрема забезпечується доступ до електронних баз даних безпосередньо у бібліотеках системи та надається доступ до інформації на новітніх носіях (відкриття Інтернет-класів, відео-абонементів, фондів CD-ROM); стають доступними повнотекстові бази даних на електронних носіях, створених ЦБС або придбаних нею; відвідувачі можуть користуватись послугами Інтернету, Електронної пошти; організовується ефективна робота з дистанційного обслуговування різних категорій користувачів. Таким чином, електронні технології дозволяють комплексно підходити до розв'язувати інформаційні завдання з отримання користувачами повного асортименту інформаційних матеріалів.

Час вимагає від МЦБС удосконалювати чинні та створювати нові підходи до формування фондів і надання оперативної інформації користувачам щодо його складу. Йдеться про створення електронної бібліотеки.

Широкого розповсюдження у МЦБС набуло інформаційне обслуговування віддалених користувачів. Однією з форм такого обслуговування у ЦБС є надання послуг у режимі «віртуальна довідка». Популярною у користувачів є електронна доставка документів (ЕДД). Ця послуга використовується студентами ЗВО Маріуполя.

Аналіз роботи віртуальної довідкової служби дозволив акцентувати увагу на перевагах цієї послуги для користувачів, що включає: розширення кордонів інформаційного обслуговування населення; задоволення інформаційних потреб користувачів бібліотеки; отримання безкоштовної віртуальної консультації; доступність та оперативність довідкового обслуговування. Пріоритетним напрямом діяльності МЦБС є формування електронної бібліотеки із забезпеченням віддаленого доступу до ресурсів.

Що стосується фонду електронних бібліотек – створення повнотекстової бази даних електронних документів – це один із перспективних напрямів діяльності МЦБС. Бази даних формуються з метою доступу до документації, надання якої користувачам обмежено, забезпечується доступ до інформації, що існує виключно в електронному вигляді, підвищується книгозабезпеченість за рахунок повнотекстових електронних версій. Фонд електронної бібліотеки є частиною основного фонд бібліотеки.

Джерелами наповнення повнотекстової бази даних електронної бібліотеки є: електронні ресурси структурних підрозділів ЦБС; результати творчої діяльності бібліотекарів – публікації, методичні розробки, буклети та листівки тощо; інформаційні ресурси, що працюють у бібліотечних системах на оптико-магнітних носіях; скановані підручники, часописи тощо; електронні копії документів із книгозбірень, що не є структурними підрозділами ЦБС, відповідно з угодами про співпрацю.

Для формування баз даних «Електронна бібліотека» у МЦБС створена електронна бібліотека, що займається скануванням документів, створенням та обробкою електронних копій, реєстрацією електронних ресурсів на базах даних, завантаженням документів з Інтернету тощо.

Головне завдання відділу електронної бібліотеки – якісне наповнення повнотекстової бази даних «Електронна бібліотека» та оперативне обслуговування користувачів електронними ресурсами. Обслуговування електронними документами має свої особливості – на відміну від оригіналу на паперовому носії, відсутній термін користування ним. Єдина умова щодо отримання послуги від електронної бібліотеки – наявність у споживача читацької картки і доступу до Інтернету.

Користувачі звертаються до повнотекстової бази даних через бібліотеки веб-сайтів, а їх кількість з кожним роком зростає. Найбільша кількість наданих послуг припадає на розділи електронної бібліотеки – «За рівні можливості» та «Інформаційно-правова служба».

Електронні ресурси зберігаються на серверах МЦБС у форматах PDF, DJVU, HTML. Доступ до нього можливий як у місцевому, так і віддаленому режимах. З метою ефективного використання Інтернету на сайті МЦБС розміщені адресні посилання на бібліотечні системи, на книжковий фонд, включаючи розділ наукових видань та публікацій. Постійно зростає інтерес користувачів до електронних книг місцевих авторів. МЦБС бере участь у реалізації програм «Маріуполь: стратегія розвитку – 2021» [6] та «Цільовій програмі розвитку культури у Маріуполі на 2018–2020 рр.» [7], у яких передбачене впровадження сучасних інформаційних технологій у бібліотечну справу регіону. У рамках зазначеної цільової програми розвитку культури у Маріуполі на 2018–2020 рр. реалізується проект автоматизації систем управління ЦБС на основі RFID-технологій, погоджений з ІТ-департаментом Маріупольської міськради. Із впровадженням у практику цього проекту прискорився процес інвентаризації фондів, оптимізувався пошук і прийом/видача документів, покращився контроль за зберіганням книжкового фонду. Активне використання інформаційних технологій у діяльності МЦБС дозволило розмішувати на сайті інформацію не лише у традиційній текстовій формі, а й у вигляді мультимедійних додатків, таких як відео-та аудіо записів, тримірні моделі, панорамні зображення тощо. Робота персональної системи також поступово переміщується у мережу – відвідувачі веб-сайту можуть не лише шукати інформацію самостійно, але й звертатися за допомогою до «віртуального бібліографа» або відправляти запрошення поштою. На приклад, статистика бібліотеки США свідчить, що електронна форма запрошень (у вигляді заявок електронною поштою або в режимі онлайн-спілкування з бібліографом у чатах) стала найбільш популярним зверненням відвідувачів до працівників бібліотек.

В останні роки МЦБС використовує інформаційні технології у всіх форматах бібліотечного обслуговування населення так званих «сірих зон» на лініях розмежування у Донецькій та Луганській областях. Поруч із політичною, економічною та культурною підтримкою з боку української держави, її громадяни на означеній території мають можливість отримати допомогу у сфері бібліотечно-бібліографічного обслуговування. Це стосується і студентів ЗВО регіону.

Другий рік поспіль перед МЦБС гостро стоїть питання організації книговидачі та проведення культурно-масових заходів в умовах карантину, пов'язаному з пандемією COVID-19. Новим форматом роботи бібліотек є обслуговування онлайн-користувачів за допомогою постійної присутності книгозбірень міста на стрінках: Facebook; Instagram; Telegram; на каналі Youtube; на власному сайті. Важливе значення для інформаційної діяльності МЦБС має продуктивна та ефективна кадрова політика. У системі працюють висококваліфіковані професіонали із спеціальною вищою освітою.

Кваліфікований методичний супровід і керівництво філіями вимагають від керівництва МЦБС формувати її кадровий склад залученням фахівців високої кваліфікації у царині інформаційного забезпечення системи бібліотечного обслуговування різних вікових та професійних категорій. З цією метою підтримуються зв'язки з кафедрою культурології та інформаційної діяльності МДУ, яка забезпечує підготовку фахівців за спеціальностями «Документознавство, управління документальними процесами» і «Культурологія» I (бакалаврського) та «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа» і «Культурологія, культурна регіоналістика» II (магістерського) рівнів. Зазначеною кафедрою проводяться курси підвищення кваліфікації для бібліотекарів Донецької обл., зокрема і для співробітників МЦБС. Так, на курсах, які відбулися у січні 2021 р., працівники бібліотек ознайомилися з особливостями роботи наукових, публічних і шкільних книгозбірень, інформаційними технологіями, які використовуються в їх роботі, сучасною довідково-бібліографічною діяльністю бібліотек, вимогами до інформаційної культури бібліотекаря тощо.

Висновки. Міжнародний досвід свідчить, що до традиційної бібліотечної автоматизації з розвитком телекомунікаційної інфраструктури додалися «хмарні» системи, зокрема – Grid – узгоджене, відкрите і стандартизоване середовище, що забезпечує гнучкий, безпечний, скоординований розподіл ресурсів у рамках віртуальної організації.

Grid – тип паралельно розподіленої системи, що дозволяє розділення, вибір та накопичення географічно розподілених «автономних» ресурсів у реальному часі в залежності від їх придатності, можливості, роботи, ціни та вимогам якості-обслуговування користувачів. Grid – технологія сумісного використання обчислювальних потужностей та сховищ даних, універсальна програмно-

апаратна інфраструктура, що об'єднує розрізнені комп'ютери у єдину територіально-розподілену інформаційно-обчислювальну систему.

Grid-мережі – нова модель обчислень, що пропонує можливості виконувати складніші обчислення шляхом використання багатьох комп'ютерів, під'єднаних до мережі, які моделюють архітектуру віртуального комп'ютера, здатного розподіляти задачі виконання процесів в паралельній інфраструктурі, надають можливість виконувати обчислення з великими об'ємами даних шляхом їх розділення на менші частини, або можливості виконувати більше паралельних обчислень, ніж це можливо на окремому комп'ютері шляхом розділення задач між процесами. Сьогодні розміщення ресурсів у Grid виконується відповідно до SLA.

Існують декілька «хмарних» систем для бібліотек: «Платформа як послуга» – оренда сховищ даних та техніки у провайдера та встановлення ним власного програмного забезпечення, «Програмне забезпечення як послуга – аутсорсинг» – передача компанії частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду; угода, за якою робота виконується людьми з зовнішньої компанії, які є також експертами у цьому виді робіт; аутсорсинг використовується для скорочення витрат та «Інфраструктура як сервіс» – використання безкоштовних послуг найбільших ІТ-компаній в Інтернеті).

В Україні означені системи ще не отримали широкого розповсюдження у зв'язку з технічними та фінансовими складнощами. Разом із тим, МЦБС постійно аналізує зарубіжний досвід інформаційного обслуговування користувачів бібліотек, запроваджуючи його у власну практику. Прикладом слугує використання досвіду бібліотек Сингапура з використанням цифрової платформи AuRoSS (автономне сканування документаційного потоку), коли за допомогою роботів, що сканують RFID-позначення, книги автоматично розміщуються у визначеному для них місці [8].

У контексті перспективи з визначення ролі і місця публічної бібліотеки у дискурсі інформаційної культури, необхідно звернутися до положень Стратегії розвитку бібліотечного обслуговування в Україні на період до 2025 р., розробленої профільним Міністерством спільно з Українською бібліотечною асоціацією та затверджена Кабінетом Міністрів у березні 2016 р. Серед стратегічних завдань галузі домінантним є створення нормативно-правової бази та системних стандартів забезпечення споживачів сучасними бібліотечно-інформаційними послугами та інтеграцію вітчизняних книгозбірень до світового інформаційно-культурного простору.

Список використаної літератури

1. Захарова Н. Культурно-просвітницька функція національної бібліотеки в умовах державотворення (з досвіду НБУ ім. В.І. Вернадського). *Бібліотечний вісник*. 2010. № 4. С. 49–54. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2010_4_5
2. Коммунальное учреждение «Городская централизованная библиотечная система», г. Мариуполь. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.marlibrary.com.ua/>
3. Коцюба Є.Ю. Комплектування, опрацювання та облік цифрових ресурсів НБУ ім. В.І. Вернадського. *Бібліотечний вісник*, 2014. № 2. С. 3–8.
4. Красікова О.Ю. Наукова бібліотека та інтернет: взаємодія інформаційних джерел, актуальні проблеми сьогодення. *Вісник Одес. нац. ун-ту. Сер. : Бібліотекознавство. Бібліографознавство. Книгознавство*. 2014. Т. 19. Вип. 1. С. 119–121.
5. Кудлай В.О. Розвиток бібліотечної справи в Україні: теоретичні, нормативні та змістовні засади. *Вісн. Маріупол. держ. ун-ту. Серія: Філософія, культурологія, соціологія: зб. наук. пр.* Маріуполь, 2013. Вип. 5. С. 34–47.
6. Маріуполь: стратегія розвитку – 2021. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mariupolrada.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202021/Strategy-2021-UKR%20%283%29.pdf>
7. Міська цільова програма розвитку культури на 2018–2020 роки. (м. Маріуполь). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://mariupolrada.gov.ua/city-council-solution-projects/pro-zatverdzhennja-miskoi-cilovoi-programi-rozvitku-galuzi-kulturi-u-m.mariupoli-na-2018-2022-roki5b0835dde4abe>
8. Роботы в публичных библиотеках Сингапура. [Электронный ресурс] – Режим доступа: sibscience.info/ru/institutes/kak-izmenilas-biblioteka-s-razvitiem-18072016
9. Федоренко О. Роль публічних бібліотек в інформатизації суспільства та підвищенні інформаційної культури. *Місце і роль бібліотек у формуванні національного інформаційного простору*: матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 жовт. 2014 р.). С. 293–295.

References

1. Zakharova N. Kulturno-prosvitnytska funktsiia natsionalnoi biblioteky v umovakh derzhavotvorennia (z dosvidu Natsionalnoi biblioteky Ukrainy imeni V. I. Vernadskoho). *Biblioteknyi visnyk*. 2010. № 4. S. 49–54. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/bv_2010_4_5
2. Kommunalnoe uchrezhdeniye «Horodskaiia tsentralizovannaia byblyotchnaia sistema», h. Maryupol. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupa: <http://www.marlibrary.com.ua/>

3. Kotsiuba Ye. Yu. Komplektuvannya, opratsiuvannya ta oblik tsyfrovyykh resursiv Natsionalnoi biblioteki Ukrainy im. V. Vernadskoho. *Biblioteknyi visnyk*, 2014. № 2. S. 3–8.
4. Krasikova O. Yu. Naukova biblioteka ta internet: vzaiemodiia informatsiinykh dzherel, aktualni problemy sohodennia. *Visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Ser. : Bibliotekoznavstvo. Bibliohrafoznnavstvo. Knyhoznnavstvo*. 2014. T. 19. Vyp. 1. S. 119–121.
5. Kudlai V.O. Rozvytok biblioteknoi spravy v Ukraini: teoretychni, normatyvni ta zmistovni zasady. *Visn. Mariupol. derzh. un-tu. Serii: Filosofiia, kulturolohiia, sotsiologiia: zb. nauk. pr.* Mariupol, 2013. Vyp. 5. S. 34–47.
6. Mariupol: stratehiia rozvytku – 2021. [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://mariupolrada.gov.ua/uploads/ckeditor/%D0%95%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D1%96%D1%8F%202021/Strategy-2021-UKR%20%283%29.pdf>
7. Miska tsilova prohrama rozvytku kultury na 2018–2020 roky. (m. Mariupol). [Elektronnyi resurs]. – Rezhym dostupu: <https://mariupolrada.gov.ua/city-council-solution-projects/pro-zatverdzhennja-miskoi-cilovoi-programi-rozvitku-galuzi-kulturi-u-m.mariupoli-na-2018-2022-roki5b0835dde4abe>
8. Roboty v publychnykh byblyotekakh Synhapura. [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupa: sibscience.info/ru/institutes/kak-izmenilas-biblioteka-s-razvitiem-18072016
9. Fedorenko O. Rol publychnykh bibliotek v informatyzatsii suspilstva ta pidvyshchenni informatsiinoi kultury. *Mistse i rol bibliotek u formuvanni natsionalnoho informatsiinoho prostoru: materialy mizhnar. nauk. konf.* (Kyiv, 21–23 zhovt. 2014 r.). S. 293–295.

ПУБЛИЧНАЯ БИБЛИОТЕКА В ДИСКУРСЕ ИНФОРМАЦИОННОЙ КУЛЬТУРЫ (из опыта работы ЦБС г. Мариуполя)

Сабадаш Юлия Сергеевна – доктор культурологии, профессор, заведующая кафедрой культурологии и информационной деятельности, Мариупольского государственного университета, г. Мариуполь
Никольченко Юзеф Моисеевич – доцент, доцент кафедры культурологии и информационной деятельности, Мариупольского государственного университета, г. Мариуполь

На примере Централизованной библиотечной системы г. Мариуполя анализируется проблема эффективного функционирования публичных библиотек в современной глобализированной информационной среде с использованием украинского и международного опыта библиотечно-информационного обслуживания. Установлено, что основным инструментом достижения положительных результатов является предоставление библиотеками равного доступа всем слоям населения региона к информации, знаниям, историческому и культурному наследию, формирование современной системы библиотечно-информационных ресурсов, содействие развитию информационной культуры пользователей.

Ключевые слова: публичная библиотека, дискурс, информационная культура, информационные технологии, Интернет, Централизованная библиотечная система г. Мариуполя, библиотечно-информационное обслуживание потребителей.

PUBLIC LIBRARY IN THE DISCOURSE OF INFORMATION CULTURE (from work experience of the Centralized Library System of Mariupol)

Sabadash Yulia – Doctor of Culturology, Professor, Head of the Department of Cultural Studies and Information Activities, Mariupol State University of Ukraine, Mariupol
Nikolchenko Yuzef – Associate Professor, Associate Professor of the Department of Cultural Studies and Information Activity, Mariupol State University of Ukraine, Mariupol

The article considers the problem of effective functioning of public libraries in the modern globalized information environment using the Ukrainian and international experience of library and information services on the example of the Centralized library system in Mariupol.

It is established that the main tool for achieving positive results is to provide libraries with equal access to all segments of the region's population to information, knowledge, historical and cultural heritage, to form a modern system of library and information resources and to promote the development of information culture of users.

Key words: public library, discourse, information culture, information technologies, Internet, Centralized library system of Mariupol (Ukraine), library and information service of users.

UDC 316.776:027.52 (477:62-2Ma)

PUBLIC LIBRARY IN THE DISCOURSE OF INFORMATION CULTURE (from work experience of the Centralized Library System of Mariupol)

Sabadash Yulia – Doctor of Culturology, Professor,
Head of the Department of Cultural Studies and Information Activities,
Mariupol State University of Ukraine, Mariupol
Nikolchenko Yuzef – Associate Professor, Associate Professor
of the Department of Cultural Studies and Information Activity,
Mariupol State University of Ukraine, Mariupol

The article considers the problem of effective functioning of public libraries in the modern globalized information environment using the Ukrainian and international experience of library and information services on the example of the Centralized library system in Mariupol.

It is established that the main tool for achieving positive results is to provide libraries with equal access to all segments of the region's population to information, knowledge, historical and cultural heritage, to form a modern system of library and information resources and to promote the development of information culture of users.

Key words: public library, discourse, information culture, information technologies, Internet, Centralized library system of Mariupol (Ukraine), library and information service of users.

Надійшла до редакції 2.05.2021 р.

УДК 379.82

ДІЯЛЬНІСТЬ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЄВИХ ЦЕНТРІВ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ ФОРМ ДОЗВІЛЛЯ МОЛОДІ

Шмаюн Ольга Юрїївна – аспірантка,
Київський національний університет культури і мистецтв, м. Київ
<http://orcid.org/0000-0002-1863-3581>
DOI: <https://doi.org/10.35619/ucpm.vi37.454>
olinka.fedorenko@gmail.com

Обґрунтовано необхідність дослідження способу проведення культурно-дозвілєвої діяльності молоді в сучасних умовах. Здійснено дослідження структури дозвілля студентської молоді за результатами анкетного опитування з врахуванням регіональності. Проведено порівняльний аналіз результатів анкетування з даними попередніх років. Виокремлено превалюючі форми відпочинку. При цьому визначено особливості дозвілля в сучасних умовах, яким надає перевагу молодь. Досліджено питання участі молоді в громадській діяльності та обґрунтовано впровадження практик волонтерства. За результатами анкетування сформовано пропозиції щодо подальшого розвитку та удосконалення діяльності центрів культурно-дозвілєвої діяльності через призму оновлення спектру послуг відповідно до сучасних запитів молоді.

Ключові слова: культурні послуги, центри культурно-дозвілєвої діяльності, молодь, соціальні мережі, відпочинок.

Постановка проблеми. Одним з основних завдань соціально-культурної діяльності є організація дозвілля молоді, формування у неї національної самосвідомості. Вільний час є одним із важливих засобів формування молодого людини. Він безпосередньо впливає і на її світогляд, і соціальну активність. Те, як буде проводити свій вільний час молоде покоління в подальшому визначить коло інтересів і суспільних потреб молодого людини зокрема і суспільства загалом. Тому сьогодні і в майбутньому необхідним для розвитку свідомого суспільства є формування середовища, інфраструктури, де молодь може сформувати відповідні життєві цінності. Враховуючи швидкоплинність сьогоденного розвитку суспільства, зокрема й технологічного розвитку, доступності інформації будь-якого типу, структура і перелік занять у вільний час молоді видозмінюється. Важливим є розуміння змін у діяльності культурно-дозвілєвих центрів, що мають відбутись для зацікавлення молоді в перспективі.

Останні дослідження та публікації. В просторі наукових досліджень є досить значна кількість праць на тему культурно-дозвілєвої діяльності. Зокрема нами виділено роботи вітчизняних науковців, які розглядають проблеми саме української молоді, враховуючи культурні чинники, ментальні аспекти, тенденції соціально-економічного розвитку нашої країни. Це праці В. Вакуленко, В. Виткалова, А. Гузьман, О. Ляшенко, І. Конончук, Г. Олійник, І. Петрова, В. Сватенкова, В. Шевичук та ін. Проте в більшості такі дослідження здійснювалися до 2017 р., при цьому частіше в межах одного міста чи закладу вищої освіти. Враховуючи стрімкий перебіг часу та умов і стилю життя населення, Українським культурним фондом проведено дослідження дозвілля і культурних потреб міської молоді в Україні станом на вересень 2020 р. Але в роботі зроблено акцент саме на закладах культури та на співпраці зі структурними підрозділами обласних і районних державних адміністрацій, залишивши не достатньо дослідженим питання особливостей культурно-дозвілєвої